

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Pilsoniskā sabiedrība Rietumbalkānu valstīs"

(2006/C 195/23)

Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietniece *Margot Wallström* kdze ar 2005. gada 14. jūnija vēstulē saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju sagatavot atzinumu par tematu: "Pilsoniskā sabiedrība Rietumbalkānu valstīs"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo sakaru specializētā nodaļa, savu atzinumu pieņēma 2006. gada 27. martā. Ziņotājs — *Dimitriadis* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 427. plenārajā sesijā, kas notika 2006. gada 17. un 18. maijā (2006. gada 17. maija sēdē), ar 95 balsīm par, nevienam nebalsojot pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Šis atzinums atbilst Eiropas Komisijas un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas sadarbības protokola 9. pantam un ir izstrādāts saskaņā ar Eiropas Komisijas priekšsēdētāja vietnieces *Margot WALLSTRÖM* kdzes pieprasījumu sagatavot atzinumu par pilsoniskās sabiedrības stāvokli Rietumbalkānu valstīs nolūkā palīdzēt pieņemt stratēģijas Stabilizācijas un asociācijas procesa ietvaros.

Atzinuma mērķis ir

- pēc iespējas labāk palīdzēt Komisijai un Padomei izstrādāt un īstenot labi pamatotas politikas reālu un novērtējamu mērķu sasniegšanai,
- veicināt to, lai Eiropas sabiedriskā doma labāk izprastu minētās politikas un tādējādi tās atbalstītu, kā arī apzinātos ES pozitīvos elementus,
- atvieglot īstenojamo politiku un darbību izvērtēšanu un, nepieciešamības gadījumā, to uzlabošanu vai pārskatīšanu, lai to mērķi būtu skaidri un neapstrīdami, it īpaši attiecībā uz to tiesajiem izmantotājiem,
- uzlabot ES tēlu un veicināt tās starptautisko nozīmi, jo īpaši smagi cietušajās Rietumbalkānu valstīs, pierādot, ka tā ir ieinteresēta risināt reģiona iedzīvotāju neatliekamās un reālās vajadzības, piedāvājot labklājības sasniegšanai nepieciešamo pieredzi,
- paskaidrot Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas kā pilsoniskās sabiedrības organizāciju tilta starp Eiropas mēroga pilsoniskās sabiedrības organizācijām un vietējām pilsoniskās sabiedrības organizācijām iespējamo nozīmi minētajā reģionā.

1. Kopsavilkums

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas piezīmes.

- Dienvidslāvijas krīzes laikā ES zaudēja lielu daļu uzticamības kā starptautiskajā, tā arī reģionālajā līmenī, kā rezultātā šajā

reģionā ES tiek uzskatīta par politiski vāju starptautisko dalībnieku, kas joprojām pilnībā nav novērtējis situāciju Rietumbalkānos un vēl aizvien nespēj koordinēt tās dažādās aģentūras.

- Vairākos Rietumbalkānu reģionos, īpaši Kosovā, drošības sajūta nav izveidojusies, un ~~rasu un~~ etniskie konflikti jebkurā brīdī var izraisīt asu naidīgumu.
- Serbijas un Melnkalnes federācija nav pietiekami demokrātiska valstu federācija, uz ko tika liktas cerības, to izveidojot.
- Bosnija un Hercegovina, kā arī Kosova ir starptautisku organizāciju diktētas valstiskas vienības (veidojumi), un nav pārliecības par to ilglaicīgu pastāvēšanu.
- Kopenhāģenas kritēriji ir pamatkritēriji, kas nav apspriežami.
- Integrētas Eiropas stratēģijas attīstību galvenokārt nodrošina pilsoniskā sabiedrība, kas pamazām sāk īstenot savu nozīmi, un tās organizācijas.
- Rietumbalkānu valstīm ir jāsaņem pastāvīgs, tiešs un būtisks atbalsts to ekonomikai un zinātnībai (tiešo un netiešo investīciju atbalsts).
- Pilsoniskās sabiedrības darbības nodrošināšanai nepieciešams nostiprināt plašu daudzpusēju dialogu un izveidot demokrātisku tiesisko pamatu.
- Sabiedrības atbalsta svarīgākās prioritātes ir korupcijas apkarošana un tiesu varas nostiprināšana.
- Jāsniedz finansējums pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ir jāizveido jauktās konsultatīvās komitejas ar visām Rietumbalkānu reģiona valstīm, kad tam būs visi nepieciešamie priekšnoteikumi.

1.2 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas loma un pienākumi.

- Ņemot vērā tās izcilos cilvēkresursus un lielo pieredzi, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka tā noteikti var aktīvāk piedalīties augstāk minēto politiku izstrādē, kā to pierāda nozīmīgā iniciatīva organizēt 2006. gadā Komitejas mītnē forumu, kurā piedalīsies Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības organizācijas.
- Ja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicinās līdzdarboties, tā ir gatava palīdzēt nodibināt Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības un Eiropas organizāciju savstarpējos kontaktus.
- Komisija varētu uzticēt Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja rīkot informatīvas tikšanās ar pilsonisko sabiedrību uz vietas par atsevišķiem tematiem; tādējādi Komiteja varētu būt starpnieks pilsoniskās sabiedrības saziņā ar tādām starptautiskām organizācijām kā Starptautiskais valūtas fonds, Pasaules banka, EIB u.c.
- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja sadarbībā ar Komisiju ir jāplāno, jāuzsāk un jāatbalsta sistemātiskas analīzes (pētījumi par Rietumbalkānu pilsonisko sabiedrību un tās virzību).

1.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ieteikumi un ierosinājumi.

A Rietumbalkānu valstu nacionālajām un reģionālajām politiskajām varām:

- EESK iesaka Rietumbalkānu valstīm pielāgoties *Aquis communautaire* un to valdībām pastiprināti veicināt demokrātizāciju;
- EESK aicina visas iesaistītās puses īpaši ievērot etnisko un reliģisko minoritāšu tiesības.

B Savienības politiskajām iestādēm

- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina Komisiju pastiprināti strādāt, lai pabeigtu stabilizācijas un asociācijas līgumu ar citām reģiona valstīm noslēgšanas procesu. turklāt Tesseloniku programmas jautājumu veicināšanas nolūkā Komiteja pieprasa Komisijai apliecināt stingrāku politisko nostāju un labāk koordinēt tās politiskās un konsultatīvās iestādes;
- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka izglītība ir galvenā joma, kurā ES būtu jāatbalsta un jāattīsta Rietumbalkānu sabiedrības,
- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka jautājuma par Kosovas statusu galīgā atrisināšana ir šī reģiona drošības, miera un stabilitātes būtisks priekšnosacījums;

- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka Eiropas Savienībai arī jāizvērtē sociālo partneru organizāciju statuss un mērķi.

C ES dalībvalstīm, kas ir Rietumbalkānu kaimiņvalstis, un Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizācijām:

- Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka ES dalībvalstīm pielikt pūles pilsoniskās sabiedrības nostiprināšanā.

2. Vēsturisks Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības skatījums

2.1 Skatot minētā reģiona pilsonisko sabiedrību ⁽¹⁾, atzinuma fokusā ir šādas valstis: Albānija, Bosnija un Hercegovina. Bijusī Dienvidslāvijas Republika Maķedonija un Serbija un Melnkalne, kā arī Kosova, kā to paredz Apvienoto Nāciju Drošības padomes Rezolūcija Nr. 1244.

2.2 ES Tesseloniku samitā 2003. gada jūnijā vēlreiz apstiprināja nodomu integrēt, kad tam radīsies atbilstoši apstākļi, Rietumbalkānu valstis ⁽²⁾savā sastāvā. Stabilizācijas un asociācijas process tika papildināts ar jauniem līdzekļiem reformu atbalstīšanai. Tika noteiktas īsa un vidēja termiņa prioritātes, un 2004. gadā tika apstiprinātas pirmās Eiropas partnerības.

2.3 Reģionā tomēr saglabājas politiski nestabila situācija. Minēto stabilitātes trūkumu raksturo nenoteiktais Kosovas galīgais statuss, Serbijas un Melnkalnes mainīgās attiecības, kā arī Bosnijas un Hercegovinas lēnais progress, kas kuru katru brīdi var apstāties.

2.4 EESK kontaktu grupa komandējumos Horvātijā, Bosnijā un Hercegovinā (2005. gada 21. un 22. martā), Serbijā un Melnkalnē (2005. gada 26. maijā), Bijušajā Dienvidslāvijas Republikā Maķedonijā un Albānijā noskaidroja, ka attieksme pret Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas rīkotu organizētas pilsoniskās sabiedrības forumu ir pozitīva, tomēr tajos apstiprinājās, ka ir grūti uzsākt konstruktīvu sociālo, kā arī organizāciju un pilsoniskās sabiedrības dialogu, ja nav reāli pārstāvētu sociālo partneru līdzdalības un dažām organizācijām, kas sevi pieskaita pilsoniskajai sabiedrībai, trūkst leģitimitātes ⁽³⁾. Pat ja valdības un pilsoniskās sabiedrības sadarbība pakāpeniski padziļinās, tā vēl nav sasniegusi līmeni, kas nepieciešams, lai rastos nozīmīgi rezultāti un veidotos sinerģijas.

⁽¹⁾ Šajā dokumentā, atbilstoši iepriekšējiem EESK atzinumiem, ar pilsonisko sabiedrību saprot: (1) darba devēju un darba ņēmēju organizācijas; (2) organizācijas, kas pārstāv citas ekonomiska vai sociāla rakstura intereses; (3) nevalstiskās organizācijas (NVO); (4) pamatorganizācijas; (5) reliģiskās organizācijas.

⁽²⁾ EESK atzinums par tematu "Dienvidaustrumu Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalības veicināšana — Iepriekšējā pieredze un nākotnes problēmas". Ziņotājs: C. Wilkinson kgs, OV C 208, 03 09 2003, 82. lpp.

⁽³⁾ EESK atzinums "Organizētas pilsoniskās sabiedrības nozīme un ieguldījums Eiropas izveidošanā" (OV C 329 11.11.1999) un "Organizēta pilsoniskā sabiedrība un Eiropas pārvaldība — Komitejas ieguldījums Baltās grāmatas sagatavošanā" (OV C 193 10.07.2001).

2.5 Līdz šim demokrātisko iestāžu nepietiekamība, politiskā vide un drošības apstākļi reģiona valstīs nav ļāvuši notikt strukturētam sociālajam dialogam ar neatkarīgiem un pārstāvnieciskiem sociālajiem partneriem. Minētajam dialogam ir jāveidojas no valstīs notiekošām iedzīvotāju diskusijām, un tas vēlāk jānostiprina ES, kam ir liela pieredze un kompetence šajā jomā.

2.6 Šis atzinums iekļaujas tādos ES iestāžu pasākumos kā Zagrebas samita (2000. gada novembrī) vienošanās, Tesaloniku programma (2003. gada jūnijā) un visos citos ES iniciētajos pasākumos, kas veltīti reģionam, un tajā galvenokārt skatīti ekonomikas, politikas, sociālo lietu un kultūras jautājumi.

2.7 Pašreizējā situācija pilsoniskās sabiedrības organizācijās nav būtiski mainījusies kopš iepriekšējā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma par tematu "Pilsoniskās sabiedrības loma jaunajā Eiropas stratēģijā Rietumbalkāniem" (*). Minēto situāciju īsumā var raksturot šādi:

- arodbiedrību nemītīgas un neatslābstošas pūles pilnvērtīgi īstenot to jaunus pienākumus brīvas ekonomikas un sabiedrības apstākļos, kur privātais sektors kalpo mūsdienīgai attīstībai,
- centieni atbrīvot darba devēju organizācijas no no valsts varas spiediena. Pagātnē minētā spiediena pamatā bija sabiedriskais īpašums. Jaunajos apstākļos tas pamatots uz valsts īpašo lomu, veidojot jaunus uzņēmumus pēc vecās iekārtas sabrukuma un apmācot jaunus uzņēmējus, kuri ir varējuši izmantot starptautisko finansētāju sniegto atbalstu,
- dažādi pasākumi, kas atsevišķos gadījumos nav rezultatīvi un prasa labāk koordinētu sadarbību.

2.8 Kopumā sociālais stāvoklis reģionā joprojām ir problemātisks. Neskatoties uz zināmu progresu, sociālās un politiskās iestādes un struktūras vēl nav konsolidētas. Karš izraisīja dziļus konfliktus, kas šobrīd vēl nav atrisināti. Starptautisko un Eiropas organizāciju pieliktās pūles nedeļa cerētos rezultātus galvenokārt tādēļ, ka nebija vienota sociālā dialoga un pilsoniskās sabiedrības organizāciju savstarpējā dialoga modeļa, kurā dažādām pilsoniskās sabiedrības grupām un organizācijām būtu

(* EESK atzinums "Pilsoniskās sabiedrības situācija Rietumbalkānu valstīs" (Ziņotājs R. Confalonieri kgs), OV C 80, 30.03.2004, 158. lpp., un "Dienvidaustrumu Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalības veicināšana — Iepriekšējā pieredze un nākotnes problēmas" (Ziņotājs: C. Wilkinson kgs.), OV C 208, 03.09.2003, 82. lpp.

noteikta konkrēta un skaidra funkcija tiesību, kompetenču un pienākumu jomā.

3. Pilsoniskās sabiedrības organizāciju vispārējais stāvoklis

3.1 Sociālie partneri.

Līdz ar brīvās tirdzniecības līgumu parakstīšanu reģionā ir nepieciešama sociālo partneru pārstāvība un vienlaicīgi jāizveido nesadalītas pārstāvības struktūras valsts līmenī.

Eiropas programmas spēju nodrošināšanai ir būtiskas, jo īpaši arodbiedrībām un darba devēju organizācijām, kas darbojas perifērajos rajonos (³). Tā kā sociālajiem partneriem sadarbības ietvaros būs jārisina reģionālie jautājumi, ņemot vērā pāreju uz vienoju brīvās tirdzniecības līgumu 2006. gadā, starpreģionu sadarbībā jāpiemēro labās prakses.

Attiecīgajās valstīs bieži vien ir grūti iesaistīt sabiedrisko sektoru, tādēļ ir jānodrošina un jāveicina sabiedriskā un privātā sektora savstarpējais dialogs.

3.2 Citas organizācijas.

Reģiona valstīs pastāvošās organizācijas var sadalīt četrās grupās: a) organizācijas, kas izveidojušās cīņā pret agrāk pastāvošajām iekārtām, b) organizācijas, kas darbojas, pateicoties ziedojumiem un tika izveidotas ar mērķi īstenot starptautiskās palīdzības attīstībai programmas; c) augsti specializētas organizācijas, kas galvenokārt nodarbojas ar visneaizsargātākajām grupām; d) lauksaimniecības organizācijas.

Tuvākajā nākotnē ir jārisina minēto organizāciju dzīvotspējas un to finansētāju neatkarības jautājums. Pirmās grupas NVO, kam parasti ir lielāka pieredze un kuras ir tieši iesaistītas politiskajās debatēs, ir plaši atzītas, taču tām ir nopietnas grūtības nodrošināt savu finansiālo ilgtspēju. Otrās grupas NVO ir daudz, bet to darbība ir ir daudz mazāk jūtama; liekas, ka tās ir izveidotas, atsaucoties uz finansējuma devēju vēlmēm. Nav šaubu, ka bez finansējuma devējiem, lielākā daļa no tām izzustu.

Nenoliedzami jāpalielina spējas un jāattīsta gan pilsoniskās sabiedrības organizāciju, gan reģionālā sadarbība, bet galvenā prioritāte tomēr ir pārraudzīt pagaidu periodu starp pašreizējo raksturo starptautiskā finansējuma samazināšanos un vietējo finansēšanas avotu parādīšanos nākotnē. Pastāv reāla iespēja zaudēt lielu sociālā kapitāla daļu, kas uzkrāta pilsoniskās sabiedrības darbības rezultātā, un atgriezties pie vardarbības.

(³) CARDS (Savienības atbalsts rekonstrukcijai, attīstībai un stabilizācijai), Padomes 2000. gada 5. decembra regula (EK) Nr. 2666/2000.

4. Reģiona strukturālās problēmas un to ietekme uz organizētas pilsoniskās sabiedrības attīstību

4.1 Korupcija.

Korupcija ir reģiona lielākā strukturālā problēma; to izraisa valsts pārvaldes neefektivitāte, nopietnas un efektīvas iestāžu un tiesiskās sistēmas trūkums, atkarīga tiesu vara, sliktais ekonomiskais stāvoklis, nabadzība un pilsoniskās sabiedrības organizāciju patiesas iesaistīšanās trūkums.

4.2 Cilvēktiesību, individuālo un sociālo tiesību pārkāpumi.

Uz doto brīdi, neskatoties uz starptautisko organizāciju ne vienmēr rezultatīvajiem pūliņiem, individuālo tiesību pārkāpumi ir turpina pastāvēt. Galvenā problēma ir tā, ka tiesu vara, liekas, neapzinās savus pienākumus un līdz ar to nepilda savu funkciju.

Fakts, ka attiecīgās valstis uzreiz iekļāvās Eiropas Padomes organizatoriskajā sistēmā, ir pozitīvas attīstības apliecinājums. Daudzos gadījumos tomēr novērojams politiskās gribas trūkums piemērot minēto sistēmu, sociālajās sarunās parādījušās pretrunas, kas saistītas ar minoritātēm un reliģijām, un tas nopietni sarežģī tikšanās un izlīguma gaisotnes radīšanu.

4.3 Neefektīga pārvaldība — valsts pārvalde.

Reģiona sliktā pārvaldība galvenokārt saistīta ar politisko un sociālo nepastāvību, ko izraisa asi iekšējie politiskie konflikti. Sliktā pārvaldība izpaužas nopietnos valsts pārvaldes traucējumos, kas savukārt veicina jucekli un korupciju. Līdz šim Eiropā vai starptautiskajā līmenī pieliktie pūliņi modernizēt minēto valstu pārvaldi nav devuši būtiskus rezultātus.

4.4 Dialoga ar pilsonisko sabiedrību trūkums.

Tiesiskā sistēma nav vienīgais sociālā dialoga⁽⁶⁾ ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām nosacījums; tas prasa ieinteresēto pušu savstarpēju cieņu, centienus izprast un mazināt pretrunas un it īpaši kompromisa kultūru visās pretrunu izpausmēs. Rietumbalkānu reģionā sakarā ar totalitārajiem režīmiem un stingrai režīmu kontrolei pakļautajām pseido organizācijām nekad nav bijis īsta dialoga. Kvalitatīva un pietiekami padziļināta, sociālā dialoga, izveidošana neapšaubāmi prasa zināmu laiku.

4.5 Nepieciešamība pēc pārstāvošām un attiecīgi apliecinātām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārpilnība rada pamatotas šaubas par patieso sociālo stāvokli reģionā. Liela daļa organizāciju tika radītas pēc to starptautisko organizāciju pieprasījuma

⁽⁶⁾ Konference Skopjē 2005. gada 6. un 7. oktobrī par sociālā dialoga veicināšanu Rietumbalkānos. Nodarbinātības, sociālo lietu un vienlīdzīgu iespēju ģenerāldirektorāts.

vai mudinājuma, kas tās finansē un kas bieži vien sniedz sociālo aizsardzību un palīdzību, kas patiesībā būtu valdības uzdevums. Vēl daļa organizāciju tika izveidotas pēc pilsoniskās sabiedrības starptautisko organizāciju vai citu NVO iniciatīvas, kas tāpat tieši ietekmē to darbību. Visbeidzot, dažas no tām ir izveidotas pēc vietējām iniciatīvām, aiz kurām slēpjas politiskas, etniskas, reliģiskas vai minoritāšu intereses.

5. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas piezīmes par sociālo, politisko un ekonomisko situāciju Rietumbalkānos un par Eiropas stratēģiju

5.1 Tā kā ES darbība politiskajā līmenī nebija pietiekama, tā lielā mērā zaudēja savu uzticamību gan starptautiskajā, gan arī reģionālajā līmenī Dienvidslāvijas krīzes laikā un kara laikā bijušajā Dienvidslāvijā.

5.2 Eiropas Komisijai stabilizācijas un asociācijas procesa ietvaros būs jānosaka skaidrāka politiskā stratēģija un no jauna jāapliecina sava klātbūtne šajā reģionā. Eiropas Komisijai ir jāpieliek lielākas pūles, lai uzlabotu savas rīcības kvalitāti un savu tēlu šajā reģionā.

5.3 Jāatzīmē, ka vairākos Rietumbalkānu reģionos, īpaši Kosovā⁽⁷⁾, etniskie konflikti kavē drošības un miera nostiprināšanu un Serbijas-Melnkalnes federācija neatbilst sākotnēji iecerētajai demokrātiskai valstu federācijai⁽⁸⁾.

5.4 Jāatzīmē, ka Bosnija un Hercegovina, kā arī Kosova ir starptautisku organizāciju diktētas valstiskas vienības (veidojumi), un nav pārliecības par to ilglaicīgu pastāvēšanu. Tādēļ šo valstu politiskajām problēmām ir jārod risinājumi, kas starptautisko organizāciju vadībā nodrošinātu ekonomisko izaugsmi, etnisko minoritāšu un reliģisko kopienu tiesību aizsardzību, kā arī demokrātisko struktūru nostiprināšanu. Apvienotajās Nācijās 2005. gadā uzsāktās daudzpusējās sarunas par Kosovas nākotni ir vienīgā cerība atrisināt sarežģīto problēmu.

5.5 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ES, izmantojot stingru un konkrētu informācijas un komunikācijas politiku, ir jāpastiprina sava klātbūtne Rietumbalkānos, un ka tai jāprecizē ne tikai sava politika minētajā reģionā, bet arī attiecīgo valstu izmaksas pievienošanās Eiropas Savienībai⁽⁹⁾ gadījumā.

5.5.1 Kopenhāgenas kritēriji ir būtiski un Rietumbalkānu valstīm, kas vēlas pievienoties ES, nav apspriežami. Jāatzīmē tomēr, ka procesa paātrināšanas un minēto kritēriju ieviešanas nodrošināšanas labā ES, izmantojot savus mehānismus, vajadzēs tieši iejaukties šo valstu organizatoriskajās struktūrās, kā arī *acquis communautaire* īstenošanā praksē.

⁽⁷⁾ EP rezolūcija P6TA (2005)0131 par "reģionālās integrācijas stāvokli Rietumbalkānos" — EP rezolūcija par reģionālās integrācijas situāciju Balkānos.

⁽⁸⁾ Austrijas prezidentūra 2006 — Federālais ārlietu ministrs — 2005. gada 23. novembrī — Eiropas ārpolitika.

⁽⁹⁾ EESK atzinums "Pilsoniskās sabiedrības loma jaunajā Eiropas stratēģijā Rietumbalkāniem", ziņotājs — R. Confalonieri kgs, OV C 80, 30.03.2004, 158. lpp.

5.6 No iepriekš minētā izriet, ka integrētas Eiropas stratēģijas attīstīšana īstenojama ar pilsoniskās sabiedrības un tās organizāciju starpniecību. Konkrētāk runājot, organizēta pilsoniskā sabiedrība ir vienīgā iespēja nodrošināt mierīgu ilgā pārejas procesa gaitu, kā arī sadarbības un atbalsta programmu efektivitāti attiecībā uz to galīgajiem izmantotajiem.

5.7 Pamatojoties uz tās rīcībā esošo informāciju par reģionu un tajā iegūto pieredzi — arī sakarā ar kontaktu grupas sadarbībai ar Rietumbalkāniem izveidošanu — Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja dara zināmus šādus novērojumus un piezīmes.

5.7.1 Rasu un etniskie konflikti jebkurā brīdī var izraisīt asu naidīgumu Rietumbalkānos, jo saspilējums ir aplēpts un latents un var uzliesmot pēkšņi.

5.7.2 Pilsoniskā sabiedrība⁽¹⁰⁾ pamazām sāk pildīt savu funkciju, bet galvenokārt, balstoties uz ārvalstu finansējumu, turklāt tai pietrūkst pieredzes un arī ticamības.

5.7.3 ES pamattiesību hartas atzīšana ir priekšnosacījums, kas jāievēro visām reģiona valstīm, kuras vēlas pievienoties ES.

5.7.4 Lai nostiprinātu jaunizveidotās iestādes un radītu nepieciešamo demokrātisko attieksmi, Rietumbalkānu valstīm ir jāsaņem pastāvīgs tiešs un būtisks atbalsts kā ekonomikas, tā arī ekspertīzes jomā. Minēto atbalstu būs nepieciešams labāk koordinēt un, ES gadījumā, būs nepieciešama Eiropas Rekonstrukcijas aģentūras un ES pārstāvniecību reģionā ciešāka sadarbība.

5.7.5 Plaša un daudzpusēja dialoga nostiprināšana un demokrātiskas tiesiskas sistēmas izveidošana pilsoniskās sabiedrības darbības nodrošināšanai ir priekšnosacījumi attiecīgo valstu ekonomiskās un sabiedriskās dzīves normalizācijai.

Lai nostiprinātu sociālo dialogu, nepieciešams

- a) atzīt sociālo partneru lomu,
- b) atzīt sociālo partneru neatkarības nozīmi,
- c) ievērot pārstāvības organizāciju tiesības uz informētību, konsultēšanos un viedokļa izteikšanu visos ekonomiska un sociāla rakstura jautājumos.

5.7.6 Korupcijas apkarošanai jāpieņem iespējami stingri, bet vienkārši likumi, kas precīzi jāpiemēro ar jauno tehnoloģiju palīdzību.

5.7.7 Visbeidzot pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir jānodrošina ar finansējumu: finansējums ir galvenais šķērslis to attīstībai, tai skaitā, dialoga attīstībai.

5.7.8 Tiesu varai ir jāaplicina, ka tā ir sabiedrības atbalsts. Tādēļ tiesu vara ir jāatbalsta un jānostiprina, lai tā pildītu savu institucionālo lomu saskaņā ar Eiropas modeļiem.

5.7.9 Reģiona valstu ekonomiskā sadarbība ir pamats vispārējam un integrētam pārmaiņu procesam virzībā uz *acquis communautaire*. Turklāt šāda sadarbība ievērojami veicinās saspilējuma mazināšanos un radīs citas attīstības un labklājības iespējas.

5.7.10 Starpkultūru, starpreliģiju un starpetniskajam dialogam ir jāveicina Rietumbalkānu valstu tuvināšanās un komunikācijas iespējas. Šajā jomā reģiona reliģisko organizāciju vadītājiem ir nozīmīga loma saspilējuma samazināšanā un dialoga attīstības atbalstīšanā.

5.7.11 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka reģiona ekonomiskā attīstība, kas notiek ar ārvalstu tiešo investīciju atbalstu un kam nepieciešama privatizācija nolūkā pārvietot līdzekļus un pieredzi, samazinās publisko sektoru un radīs pozitīvas pārmaiņas visos neatrisinātajos jautājumos ekonomikas un sociālajā jomā. Šī mērķa sasniegšanai banku sektoram kā iestāžu sistēmai jādarbojas uzticami, ievērojot pastāvošos un starptautiskajā līmenī atzītos noteikumus, lai cīnītos pret visa veida korupciju (naudas līdzekļu atmazgāšanu, nelegālo tirdzniecību u.c.).

Eiropas Centrālajai bankai un EIB reģionā ir jāpilda koordinatora funkcija.

5.7.12 Starptautiskajām organizācijām (SVF, Pasaules bankai, Starptautiskajai darba organizācijai, ANO u.c.) ir ciešāk jāsadarbības ar pilsonisko sabiedrību pārstāvošajām organizācijām, lai nostiprinātu to lomu dažādās Rietumbalkānu reģiona sabiedrībās.

5.7.13 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja konstatē, ka koordinācijas starp dažādiem ES pārstāvjiem reģionā ir pakāpeniski uzlabojusies. Eiropas Rekonstrukcijas aģentūra (ERA) pārrauga programmas simtiem miljonu *euro* vērtībā: daļa no tām paredzēta cilvēkresursu attīstībai, īpaši darbaspēka apmācībai, citas — to veicināšanai. Vēl ir vērts minēt Eiropas Mācību fonda un pat CEDEFOP (Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centra) darbs. Pateicoties CEDEFOP veiksmīgajai sadarbībai ar Eiropas Mācību fondu un reģiona valstīm tuvajam ģeogrāfiskajam stāvoklim, CEDEFOP varētu dalīties ar šīm valstīm savā bagātajā pieredzē un zināšanās. Papildus ES pārstāvju lomai, ir jāmin arī "Stabilitātes pakta" loma, kaut arī tā nākotne vēl arvien ir neskaidra, un tā ietekme reģionā var samazināties.

⁽¹⁰⁾ EP rezolūcija P6-TA (2005) 131.

6. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšlikumi un ieteikumi

6.1 Lai veicinātu *acquis communautaire* ieviešanu, ir jāņem vērā pilsoniskās sabiedrības uzskati un ekonomikas, sociālā un kultūras realitāte Rietumbalkānos. Jāizmanto lielās paplašināšanās laikā apvienoto konsultatīvo komiteju (AKK) ceļā iegūtā pieredze, un visos politikas izstrādes un īstenošanas posmos plaši jāiesaista organizēta pilsoniskā sabiedrība. Turklāt politiskajās konsultācijās starp Eiropas Savienību un Balkānu valstu valdībām ir regulāri un oficiālā veidā jāiesaista abu pušu organizēta pilsoniskā sabiedrība. Visbeidzot attiecībā uz katru reģionu un katru mērķi ir nepieciešams veikt integrētus pasākumus.

6.1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ir izcili cilvēkresursi un dziļas zināšanas⁽¹⁾, kas ir iegūtas apvienoto konsultatīvo komiteju ietvaros sarunu par desmit jauno dalībvalstu uzņemšanu Eiropas Savienībā laikā, kā arī saistībā ar apvienotajām konsultatīvajām komitejām, ko Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir izveidojusi ar Bulgāriju, Rumāniju un Turciju un kas joprojām darbojas. Tādēļ tā sevi uzskata par pilnībā piemērotu lai, koordinējot un sadarbojoties ar Reģionu komiteju, kā arī, piedaloties kopēju iniciatīvu organizēšanā reģionā, tai būtu aktīvāka loma minēto politiku izstrādē.

6.1.2 Pēc kontaktgrupas "Rietumbalkāni" izveidošanas un tagad, kad tās locekļi ir apmeklējuši reģionu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ir ieguvusi daudz informācijas un nodibinājuši kontaktus, kas tai ļauj konkretizēt Tesaloniku programmas mērķus attiecībā uz galvenajiem ekonomikas, sociālajiem un kultūras jautājumiem, kuru risināšanai ir nepieciešama aktīvāka un ātrāka Eiropas shēmu un redzējumu integrēšana Rietumbalkānu valstīs.

6.1.3 Tāpēc Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas skatījumā tās iniciatīvai 2006. gadā komitejas telpās organizēt Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības organizāciju forumu ir liela nozīme — šī iniciatīva ļaus visām lielākajām Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības organizācijām tieši kontaktēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un plašākā nozīmē ar Eiropas iestādēm. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja lūdz Komisijai atbalstīt šo iniciatīvu ar visiem tās rīcībā esošiem līdzekļiem. Tā lūdz arī atbalstīt iniciatīvas, ko Komiteja ir izstrādājusi, lai valstu un reģionālajā līmenī spēcīnātu pilsonisko sabiedrību pārstāvošās organizācijas un pienācīgi ņemt vērā foruma rezultātus.

⁽¹⁾ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir izstrādājusi šādus dokumentus: 1) Informatīvs ziņojums par Eiropas Savienības attiecībām ar atsevišķām Eiropas dienvidaustrumu valstīm, kas pieņemts 1998. gada 23. jūlijā, ziņotājs — *Sklavounos kgs (CESE1025/98 fin)* 2) Pašiniciatīvas atzinums par tematu "Cilvēkresursu attīstība Rietumbalkānu valstīs" — ziņotājs — *Sklavounos kgs, OV C 193, 10.07.2001., 99. lpp.*, 3) sadarbībā ar Eiropas izglītības fondu (EIF) un Starptautisko darba organizāciju (SDO) izstrādāts rīcības plāns "Veicināt sociālā dialoga kultūru un tā izmantošanu, kā arī pilsoniskās sabiedrības un ar to saistīto tīklu dalību Eiropas dienvidaustrumu reģionā", 4) Pašiniciatīvas atzinums "Pilsoniskās sabiedrības dalības veicināšana. Eiropas dienvidaustrumos (EDA) — pagātnes pieredze un nākotnes uzdevumi", ziņotājs — *Wilkinson kgs (OV C 208, 03.09.2003, 82. lpp.)*, 5) Izpētes atzinums "Pilsoniskās sabiedrības loma Eiropas jaunās Rietumbalkānu valstīm veiktās stratēģijas ietvaros", ziņotājs — *R. Confalonieri (OV C 80, 30.03.2004, 158. lpp.)*, 6) EESK atzinums par tematu "Paplašinātā Eiropa — kaimiņattiecības: jaunas attiecības ar Austrumu un Dienvidu kaimiņvalstīm", ziņotājs — *K. Alleweldt (OV C 80, 30.03.2004, 148. lpp.)*.

6.1.3.1 Nepieciešamības gadījumā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir gatava piedāvāt savus dienestus, lai organizētu pilsoniskās sabiedrības organizāciju un Eiropas iestāžu kontaktus, lai tās saņemtu praktiskās zināšanas un lai to darbība Rietumbalkānu valstīs kļūtu auglīgāka.

6.1.3.2 Papildus tam Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja apliecina savu īpašo interesi par pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kam trūkst finansējuma un kas nespēj darbības izmaksas segt ar saviem līdzekļiem. Tā iestājas par minēto organizāciju nostiprināšanu Stabilitātes pakta īstenošanas ietvaros.

6.1.3.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju interesē arī Rietumbalkānu valstu lauksaimniecības kopienas problēmas. Tā aicina Komisiju uzmanīgi izpētīt minētās problēmas un piedāvāt tālākai pārstrādei domāto izejvielu ražošanas modernizācijai nepieciešamās zināšanas un ekspertīzi.

6.1.3.4 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka ekonomikas un reformu un reģiona ekonomikas attīstības veicināšana ir galvenais strukturālo problēmu atrisināšanas faktors. Reģiona ekonomiskā labklājība ir atkarīga no pārstāvības organizāciju atbalsta mazajiem un vidējiem uzņēmumiem⁽²⁾ un lauksaimniecības uzņēmumiem, ņemot vērā labāko praksi, kas tiek piemērota Eiropas Savienības dalībvalstīs. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ir praktiskas zināšanas un nepieciešamie cilvēkresursi šāda veida darbības atbalstam.

6.1.3.5 Ņemot vērā augstāk minēto un sadarbībā ar Eiropas Komisiju, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja varētu piedalīties vietējas informatīvas tikšanās sanāksmēs ar pilsonisko sabiedrību. Tās varētu būt veltītas noteiktām specifiskām tēmām, piemēram, videi, patērētājiem, vīriešu un sieviešu līdztiesībai, atbalstam mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, lauksaimniecībai vai plašākām tēmām, kas atbilst Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas interesēm, piemēram, iestāžu nostiprināšanai, eiropiskai praksei utt.

6.1.3.6 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja varētu palīdzēt izplatīt informāciju par starptautisko organizāciju šajā reģionā veiktajiem pasākumiem, kas ir nozīmīgi pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Papildus tam Pasaules darba organizācijas ģenerāldirektora un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājas kopīgajā deklarācijā noteiktajos ietvaros Komiteja varētu kopīgi ar Starptautisko darba organizāciju organizēt pasākumus šajā reģionā, jo īpaši ar mērķi uzlabot sociālo dialogu.

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam "Rietumbalkāni un Eiropas integrācija" KOM(2003) 285 galīga red. — 21.05.2003.

6.1.3.7 Eiropas Komisijai un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ir jāplāno, jāuzsāk un jāatbalsta regulāru analīžu par sociālo situāciju Rietumbalkānos un pilsoniskās sabiedrības attīstību veikšana. Šīm analīzēm vajadzētu pārsvarā būt par šādu aspektu savstarpējo attiecību: iniciatīva/investīcija — rezultāts. Lai to paveiktu, var izmantot “efektivitātes rādītājus” (vai radīt tur, kur tie nepastāv) attiecībā uz investīcijām neatkarīgi no tā, vai tās ir materiālās vai nemateriālās investīcijas, nolūkā konstatēt iespējamos trūkumus un vājās vietas līdzšinējā ES politikā un rīcībā un veikt nepieciešamos uzlabojumus un izmaiņas, piemēram, veikt dažādu pilsoniskās sabiedrības organizāciju klasifikāciju pēc atsevišķām pamatpazīmēm: to pastāvēšanas pamatojuma, mērķiem, statūtiem, darbības ģeogrāfiskā areāla, darbības veida un kontroles, to finansēšanas avotiem un apmēra utt.

6.2 Brīdī, kad to ļaus darīt apstākļi, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir gatava izveidot apvienotās konsultatīvās komitejas ar visām reģiona valstīm.

6.3 Balstoties uz saskarsmē ar Rietumbalkānu valstu pilsonisko sabiedrību iegūto pieredzi un zināšanām, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja formulē zemāk izklāstītos ieteikumus.

6.3.1 Ieteikumi Rietumbalkānu valstu valsts un reģionālā līmeņa politiskajai varai.

6.3.1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka Rietumbalkānu valstīm izmantot pagaidu nacionālo attīstības plānu līdzīgu tam, kādu izstrādājusi Turcija, lai ievērojami palielinātu centienus ieviest *acquis communautaire*, jo īpaši attiecībā uz individuālo, sociālo un kolektīvo tiesību aizsardzību — mērķis ir sagatavoties Eiropas Savienības līdzekļu apgūšanai.

6.3.1.2 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina valdības intensīvāka dialoga ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām ceļā palielināt to ieguldījumu lielākas demokratizācijas un atbalsta sociālajai kohēzijai nodrošināšanā.

6.3.1.3 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina visas iesaistītās puses jo sevišķi ņemt vērā etniskās un reliģiskās minoritātes, tām nodrošinot individuālo, reliģisko un politisko tiesību aizsardzību un aizsargājot reliģiskos un kultūras pieminekļus.

6.3.1.4 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir gandarīta par Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu procesa virzību — visās valstīs ir gandrīz pabeigts to parakstīšanai nepieciešamais sagatavošanas darbs.

6.3.2 Ieteikumi Savienības politiskajām iestādēm.

6.3.2.1 Tā kā praktisko zināšanu un tiesiskā pamata trūkuma dēļ ar sieviešu un vīriešu līdztiesību, vides aizsardzību, patērētāju un nelabvēlīgākā stāvoklī esošām grupām saistītās problēmas šajā reģionā ir īpaši svarīgas, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina Komisiju palīdzēt Rietumbalkānu valstīm ātrāk veikt nepieciešamos modernizācijas pasākumus.

6.3.2.2 Ņemot vērā nākotnē veicamos pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot Eiropas Savienības saikni ar reģiona valstīm, un to, ka ar Bijušo Dienvidslāvijas Republiku Maķedoniju un Horvātiju ir noslēgti dažādi Stabilizācijas un asociācijas nolīgumi, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina Komisiju pielikt lielākas pūles, lai pabeigtu nolīgumu noslēgšanas procesu arī ar citām reģiona valstīm. Tā cita starpā aicina apliecināt stingrāku politisko gribu un labāku koordināciju nolūkā veicināt visu Tesaloniku programmā ietverto jautājumu risināšanu⁽¹³⁾.

6.3.2.3 Attiecībā uz Tesaloniku programmu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzīmē, ka runa ir par svarīgu dokumentu sadarbības jomā, taču piebilst, ka tas pastāvīgi jāaktualizē.

6.3.2.4 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka izglītība ir galvenā joma, kurā ES būtu jāpalīdz Rietumbalkānu valstu sabiedrībām. Labāka izglītība apvienojumā ar analfabētisma samazināšanu jūtami veicina lielo etnisko, reliģisko atšķirību vai atšķirību minoritāšu starpā mazināšanos un, līdz ar ekonomisko labklājību un demokrātisko institūciju nostiprināšanos, tā var Rietumbalkānu tautām nest labāku pārvaldi. Komisijai var būt ļoti svarīga loma izglītības un kultūras jomā, jo īpaši izstrādājot atbalsta programmas, kas paredzētu zinātnieku apmaiņu un jaunu zinātnieku izglītošanu.

6.3.2.5 Šajā sakarā it īpaši ir jāatzīmē ģeopolitiskais, ekonomikas un sociālais vakuums, kas draud rasties ES redzējumā, tā kā Rietumbalkānu valstis nepiedalās Eiropas Savienības struktūrās.

6.3.2.6 Tādēļ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka pilnībā integrēt Rietumbalkānu valstis Eiropas Savienības attīstības stratēģijā, intensificējot stabilizācijas un asociācijas procesu un nepieciešamības gadījumā veicot papildu pasākumus, lai risinātu īpašas reģionā pastāvošas problēmas.

6.3.2.7 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka arī veikt labāku koordinācijas darbu ne tikai Savienības politisko iestāžu, bet arī starp tās konsultatīvo iestāžu starpā (Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja un Reģionu komiteja) nolūkā ir radīt tādas apstākļus, kas ļautu labāk izstrādāt minēto programmu.

6.3.2.8 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja uzskata, ka jautājuma par Kosovas statusu galīgā atrisināšana ir drošības, miera un stabilitātes šajā reģionā galvenais priekšnosacījums. Tādēļ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja aicina Padomi, Komisiju un Eiropas Parlamentu savu kompetenču ietvaros atbalstīt Apvienoto Nāciju un tās ģenerālsēkretāra īpašā sūtņa centienus.

6.3.2.9 Eiropas Savienībai ir jānosaka īpašs statuss (piešķirot iebraukšanas vīzas) organizētās pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem, kā arī personām no pārstāvības organizācijām un vispārīgākā nozīmē jāapliecina elastīgums⁽¹⁴⁾ šajā jomā.

⁽¹³⁾ Tesaloniku programma Rietumbalkānu valstīm: Izvilkumi no viena otram sekojošām Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes apspriedēm, 2003. gada 16. jūnijā.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta rezolūcija PE-TA (2005) 0131.

6.3.2.10 Eiropas Savienībai ir jāķeras pie sociālo partneru organizāciju novērtēšanas. Jānovērtē to statuss, mērķi, struktūra un darbība, to darbības joma (publiskais vai privātais sektors), pārstāvības līmenis (vai aptver visus uzņēmumus un strādājošos vai tikai kādu noteiktu nozari) utt., lai izvēlētos organizācijas, uz kurām var paļauties un ar kurām var sadarboties. Šāda veida analīžu veikšanu varētu veicināt vēl vairāk, ja vien Eiropas Savienība šim analizēm nepieciešamo datu iegūvi un publicēšanu (proti, prasot pārskatāmību) padarītu par priekšnoteikumu tās sniegtā visa veida atbalsta publiskā un privātā sektora dalībniekiem, kā arī pilsonisko sabiedrību pārstāvošām organizācijām saņemšanai.

Minēto uzdevumu varētu veikt Eiropas Savienības sistēmā, t. i., to varētu veikt Eiropas Savienības iestādes (Komisija, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja utt.) vai arī, ja nepieciešams, visu vai kādu daļu varētu veikt kāda ārēja struktūra.

6.3.3 *Ieteikumi Eiropas Savienības dalībvalstīm, kas ir Rietumbalkānu valstu kaimiņvalstis, un pilsoniskās sabiedrības Eiropas organizācijām.*

6.3.3.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka Eiropas Savienības dalībvalstīm, —piemēram, Itālijai, Ungārijai, Slovēnijai un Grieķijai veikt pasākumus pilsoniskās sabiedrības nostiprināšanai tādās jomās kā stratēģijas izstrāde, cilvēkresursu izmantošana, iestāžu un likumdošanas struktūru pārvalde un ieropeizācija.

6.3.3.2 Tajā pašā laikā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja iesaka vēl vairāk ieinteresēt un mobilizēt ne tikai Eiropas sociālo partneru organizācijas, bet arī plašākā nozīmē Eiropas organizētās pilsoniskās sabiedrības organizācijas, lai veicināt līdzvērtīgu organizāciju Rietumbalkānu valstīs integrāciju Eiropas struktūrās un tās sistēmas darbībā.

6.3.3.3 Ir jāatzīmē, ka gan dalībvalstu, kas robežojas ar Rietumbalkānu valstīm, gan Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizāciju pasākumiem būs jāiekļaujas vidēja termiņa vai ilgtermiņa programmā, kas tika pieminēta augstāk un kas attiecas uz ekonomikas, sociālo un politisko attīstību.

6.4 Finansējums.

6.4.1 Eiropas Savienībai ir visi nepieciešamie finanšu instrumenti Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai. Papildus tam citas starptautiskās organizācijas vai citas valstis sniedz palīdzību attīstībai vairākām pilsoniskās sabiedrības organizācijām šajā reģionā. Kaut arī vispārīgi šāda palīdzība ir vērtējama pozitīvi, tomēr pastāv vairāki riski, kas pamatā ir saistīti ar veidu, kādā atbalsts tiek piešķirts. Vislielākās problēmas, kas Rietumbalkānu valstīs bija novērojamas saistībā ar starptautisko palīdzības attīstībai pasākumu īstenošanu, ir izklāstītas tālāk tekstā.

6.4.1.1 No ekonomikas viedokļa starptautiskā palīdzība Rietumbalkānos var būt salīdzinoši konsekventa, bet lielākoties tā atbilst palīdzības sniedzēju prioritātēm, un tie neapzinās

vietējā līmenī pastāvošās vajadzības. Vairumā gadījumu sakarā ar pilsonisko sabiedrību jāteic, ka starptautiskās palīdzības attīstībai sniedzējiem neizdodas ņemt vērā vietējā līmenī iesaistīto pušu intereses. Tie pielīdzina iestāžu reformas centienus atsevišķām, atrautām iniciatīvām, nesaistot tās ar varas līmenī pastāvošajām struktūrām, nedz arī ar sociālajām struktūrām vai palīdzības saņēmēju valstu interesēm vai tradīcijām. Daudzos gadījumos pasākumu kopuma izpildi uztic nevalstiskajām organizācijām palīdzību saņemošajās valstīs. Šīs organizācijas ir pilnībā atkarīgas no starptautiskās palīdzības programmām un ierosina veikt tādas pasākumus, kas atbilst palīdzības devēju prioritātēm, bet ne palīdzības saņēmēju vajadzībām.

6.4.1.2 Koordinācijas dažādu palīdzības devēju starpā trūkums, kā arī atsevišķu, nesaistītu pasākumu finansēšanas programmu ārkārtīgi īsais termiņš bieži vien ievērojami mazina starptautiskās palīdzības attīstībai programmu šajā reģionā efektivitāti. Bieži vien pasākumi, kas tikko ir sākuši dot konkrētus rezultātus, tiek izbeigti, jo palīdzības devēji pēkšņi ir mainījuši viņu finansējuma prioritātes un ir paredzējuši daudz īsāku termiņu par to, kāds Rietumbalkānu valstīs patiesībā ir nepieciešams. Eiropas Savienības finanšu dienestiem un citām starptautiskām organizācijām ir jāsaprot, ka biežās finansējuma prioritāšu maiņas nav efektīvas. Ar maziem izņēmumiem tas attiecas uz izglītības un spēju nostiprināšanas programmām. Iestādēm piešķirtais atbalsts ir fragmentārs; parasti tas izpaužas kā kongresu un mazu semināru rīkošana, bet ne kā īstena tehniska palīdzība.

6.4.1.3 Ir daudz tādu nevalstisko organizāciju, kas nodarbojas ar sociāliem jautājumiem, lai sev nodrošinātu ienākumus, kas ievērojami samazina to spēju radīt īstenas saites ar sabiedrību un spēju sasniegt to statūtos noteiktos mērķus. Liels skaits nevalstisko organizāciju rīkojas aplam, domādamas, ka to funkcija ir vadīt tehniskās palīdzības programmas, un izmanto īpaus privātam sektoram raksturīgus kritērijus, lai iegūtu lielāku finansējumu.

6.4.2 Attiecībā uz līdzīgu pasākumu finansēšanu jāteic, ka, ņemot vērā nepieciešamību atrisināt augstākminētās problēmas ar mērķi sniegt labāku palīdzību organizētajai pilsoniskajai sabiedrībai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ir izstrādājusi tālāk tekstā uzskaitītus priekšlikumus.

6.4.2.1 Jau uzsāktajām Eiropas Savienības attīstības palīdzības programmām, kā arī tām, ko šobrīd izstrādā un kas ir paredzētas laika periodam no 2007. līdz 2013. gadam, galvenokārt ir jābūt vērstām uz tādām jomām kā demokrātiska pārvalde, finanšu administrācija un vides vadība.

6.4.2.2 Rietumbalkānu valstu valdībām ir jāizstrādā skaidras operatīvas programmas ar mērķi spēcīnāt pilsonisko sabiedrību. Šīs programmas ir jāapspriež ar Eiropas Komisiju. Lai to izdarītu Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja ierosina organizēt regulāru saziņu starp Komisiju, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un vietējām valdībām.

6.4.2.3 Ir jārada spēcīgs mehānisms, kas ļautu kontrolēt attīstības palīdzības programmu efektivitāti pilsoniskās sabiedrības jomā. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja varētu būt svarīga funkcija šajā mehānismā.

6.4.2.4 Attīstības palīdzības programmu izstrāde ir jāpadara atbilstīga reālajām pilsoniskās sabiedrības vajadzībām. Palīdzībā attīstībai, kuras mērķis ir radīt jaunas pilsoniskās sabiedrības struktūras, var lielā mērā izmantot Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas tehnisko atbalstu.

6.4.2.5 Pēc Rietumbalkānu reģionam veltītā foruma, ko organizēs Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, varētu izveidot pastāvīgu tehniskā darba grupu, kas darbotos starp Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas kontaktgrupu un Rietumbalkānu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Šī grupa pilsoniskās sabiedrības organizācijām sniegs stratēģiskās un operatīvās programmas izveidē nepieciešamo palīdzību un ļaus Eiropas Savienības dalībvalstīm nodot paraugprakses un prakti-

skās zināšanas un prasmes Rietumbalkānu valstīm ar mērķi spēcīnāt pilsonisko sabiedrību.

6.4.2.6 Eiropas Savienības finanšu plānā laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam mērķa "teritoriālā sadarbība" ietvaros ir jāņem vērā finanšu līdzekļi, ko piešķirs kā palīdzību trešajām valstīm. Ir jāvienkāršo trešajām valstīm paredzētie finanšu mehānismi, nemazinot šobrīd pastāvošo pārskatāmību, un tie ir jāatbalsta, īstenojot kaimiņattiecību programmas. Tādu programmu kā CADSES (Centrāleiropas, Adrijas jūras, Donavas un Dienvidaustrumeiropas telpas) programmu īstenošanā iegūtā pieredze ir jāizmanto un jāpopularizē.

6.4.2.7 Izstrādājot pilsoniskajai sabiedrībai paredzētas attīstības palīdzības programmas, Eiropas Savienībai ir jāņem vērā citu starptautisko organizāciju attīstības programmas. Sadarbība ar Apvienoto Nāciju programmām un specializētajiem dienestiem ir jāpadara ciešāka un jāpanāk sadarbība ar tiem operatīvā līmenī.

Brisele, 2006. gada 17. maijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētāja
Anne-Marie SIGMUND

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "ES kampaņa bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai — pilsoniskās sabiedrības nostāja un ieguldījums"

(2006/C 195/24)

ES Padomes Austrijas prezidentūra 2005. gada 13. septembra vēstulē saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai izstrādāt izpētes atzinumu par tematu "ES kampaņa bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai — pilsoniskās sabiedrības nostāja un ieguldījums"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2006. gada 26. aprīlī. Ziņotājs — RIBBE kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 427. plenārajā sesijā, kas notika 2006. gada 17. un 18. maijā (18. maija sēdē), ar 125 balsīm par un 4 — atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Komitejas secinājumu un ieteikumu kopsavilkums

1.1 Bioloģiskā daudzveidība ir pamats un nodrošinājums dzīvībai uz mūsu planētas. Kaut vai tikai ekonomisko interešu vārdā cilvēkiem ir jātiecas saglabāt ekosistēmu stabilitāti. Turklāt atbildība par visu dzīvo radību liek cilvēkam rūpēties arī par sugu daudzveidības saglabāšanu. Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība nav greznība, kuru var vai nu atļauties vai no kuras iespējams atteikties.

1.2 Vislielāko labumu no bioloģiskās daudzveidības gūst pats cilvēks, kas šobrīd ir arī galvenais tās samazināšanās izraisītājs.

1.3 EESK uzskata, ka bioloģiskā daudzveidība Eiropā joprojām ir augstākajā mērā apdraudēta. ES īstenotie pasākumi līdz šim nav spējuši apturēt pēdējo gadu desmitu nelabvēlīgo tendenci.

1.4 EESK atzinīgi vērtē to, ka visas Eiropas iestādes un arī ES dalībvalstis ir parakstījušas Konvenciju par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un apņēmušās ne tikai apturēt šo nelabvēlīgo tendenci, bet arī uzlabot situāciju minētajā jomā.

1.5 Tomēr EESK kritiski vērtē to, ka starp apņemšanos un realitāti pastāv ļoti lielas atšķirības — valsts iestāžu ieguldījums bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā līdz šim nav bijis tik liels, kā to varētu sagaidīt. Valsts iestādēm būtu jākalpo par paraugu bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā, tomēr to lēmumi, kas saistīti ar plānošanu, un to īstenošanās atbalsta programmas bieži sekmē bioloģiskās daudzveidības tālāku samazināšanos. Turklāt finanšu periodā no 2007. līdz 2013. gadam paredzēts taupīt līdzekļus tieši tajās ES politikas jomās, kas bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai ir sevišķi svarīgas.